

Оксана Квасниця

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Павло Гадомський

здобувач PhD кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

РИЗИКИ ДЛЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Торговельні підприємства на сучасному етапі розвитку національної економіки виступають критично важливими суб'єктами фінансових відносин, забезпечуючи безперервність товарно-грошового обігу та наповнення бюджетів усіх рівнів. Фінансова безпека торговельних підприємств є фундаментом для стабільності суміжних галузей – від сільського господарства до логістики та банківського сектору. Важливою є ідентифікація та мінімізація ризиків фінансової безпеки в умовах воєнного стану. З економічного погляду фінансова безпека торговельного суб'єкта виражає його здатність за допомогою адаптивного інструментарію управління ресурсами протистояти зовнішнім ризикам, зберігати ліквідність та забезпечувати розвиток навіть за умов фізичного руйнування активів або втрати ринків збуту.

Сучасний етап характеризується агресивним впливом воєнних факторів: руйнуванням логістичних ланцюгів, різкими коливаннями споживчого попиту, девальваційними процесами та обмеженістю доступу до кредитування. У майбутньому ці аспекти визначатимуть нову архітектуру фінансової безпеки, де пріоритет зміщуватиметься від максимізації прибутку до забезпечення фінансової стійкості [1]. Актуальним питання є також пошук нових джерел фінансування оборотності капіталу в умовах дефіциту власних коштів та високої вартості запозичень.

Шляхи підвищення економічної безпеки торговельно-виробничих підприємств досліджували Т. Лисенко, І. Усіченко, М. Мироненко, які зауважили, що перевагою удосконалення управління ризиками сприятиме покращенню процесів прийняття рішень та підвищенню стійкості організації [4].

Визначення поняття ризику надає С. Мельник, який трактує його як «ситуативні характеристики дій суб'єкта управління, які пов'язані із невизначеністю у результатах досягнення бажаних результатів, що потребують урахування одночасного впливу значної кількості факторів за відсутності необхідного інформаційного підґрунтя, результати реалізації яких можуть вплинути на об'єкт управління, зокрема рівень його безпеки» [5, с. 32].

Основні сутнісні характеристики фінансової безпеки підприємства як підсистеми економічної безпеки підприємства розкрили у своїй праці В. Сусіденко та О. Сусіденко, підкреслюючи, що система безпеки підприємства повинна бути «покликана на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам» [6, с. 193].

Для забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства, особливо в умовах воєнного стану та економічної нестабільності, необхідно чітко ідентифікувати загрози, що можуть дестабілізувати його діяльність.

Фінансова безпека торговельного підприємства стикається з ризиками втрати доходів, капіталу або неплатоспроможності, зумовленими внутрішніми (шахрайство, неефективне управління) та зовнішніми (інфляція, валютні коливання, кіберзлочини) чинниками. Основні загрози включають зниження стійкості, податкові ризики, залежність від постачальників та фізичні ризики [2].

Основні ризики для фінансової безпеки торговельного підприємства можна зобразити у вигляді (рис. 1).

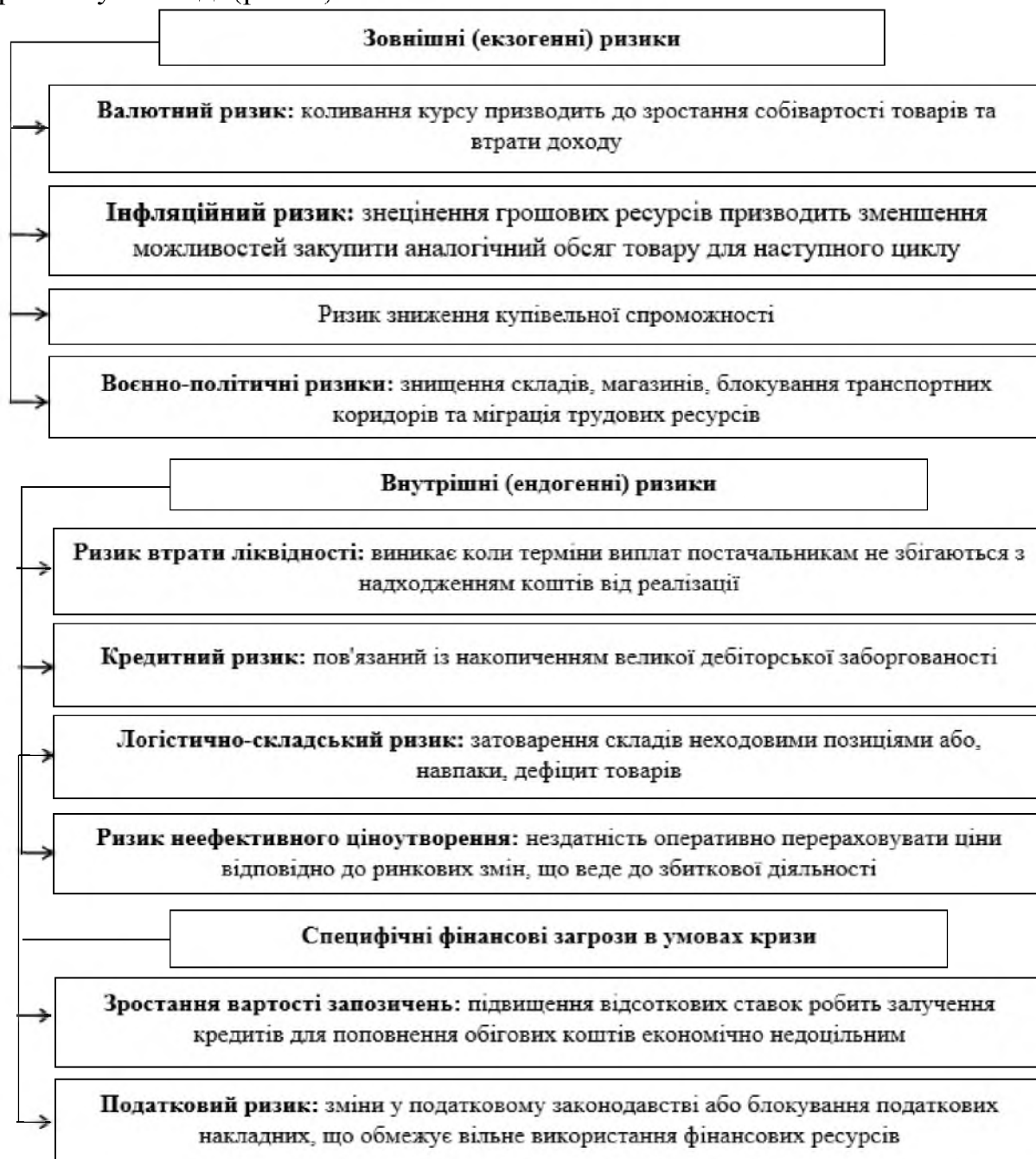

Рис. 1. Класифікація основних ризиків для фінансової безпеки торговельного підприємства

Джерело: складено автором на підставі даних [3].

З рисунку видно, що безліч ризиків, під тиском яких працюють підприємства торгівлі у воєнний період, негативно впливають на їх діяльність і призводять до зниження рівня фінансової безпеки.

Для мінімізації цих ризиків торговельному підприємству необхідно:

- 1) диверсифікувати постачальників: щоб уникнути зупинки торгівлі через проблеми одного партнера;
- 2) впроваджувати стрес-тестування: регулярне моделювання сценаріїв «що, якщо...» (наприклад, курс зросте на 20% або попит впаде на 30%);
- 3) оптимізувати управління запасами: перехід на систему «just-in-time» або автоматизацію контролю залишків;
- 4) формувати «фінансову подушку»: підтримка резерву ліквідних коштів для покриття касових розривів.

Список використаних джерел:

1. Квасниця О., Гудусь Ю., Климик О. Управління залученими фінансовими ресурсами торговельних підприємств в умовах воєнного часу. *Світ фінансів*. 2025. № 1 (82). С. 139-146. URL: <https://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1790>
2. Квасниця О., Корчагін А. Шляхи підвищення ефективності управління запасами торговельного підприємства в період воєнного стану. *Світ фінансів*. 2024. № 4 (81). С. 135-143. URL: <https://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1752>
3. Ключові ризики бізнесу 2025 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/lawnews/doc/EN243106?type=ep>
4. Лисенко Т., Усіченко І., Мироненко М. Підвищення економічної безпеки торговельно-виробничого товариства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-137>.
5. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.
6. Сусіденко В. Т. Концепція системи фінансової безпеки торговельного підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 13. С. 190-193.
7. Фінанси: підруч. / В. П. Горин, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 632 с. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/handle/316497/51033>